

مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی نظام آموزشی تحت‌در ایران

تئاتر

با نگاهی به نظام آموزشی تحت‌در فرانسه و
معرفی ارکان اصلی آن
بهرام جلالی پور
B_jalalipour@yahoo.com

مقدمه

تئاتر در شکل امروزی آن پدیده‌های وارداتی است و به زحمت از سنت‌های نمایشی بومی نقش پذیرفته است. آموزش این هنر نیز طبعاً آموزش پدیده‌های وارداتی و متفاوت از شیوه‌های سنتی آموزش است. در شکل سنتی، هنر به عنوان یک حرفه و وسیله ارتزاق، ارثیه‌های خانوادگی قلمداد و از پدر به فرزند منتقل می‌شد. یعنی در فرایندی کاملاً تجربی و کاملاً عملی.

در غیاب این سنت تعلیم و تعلم سنتی و در غیاب یک پیشینه دیرپا و پایا، بهره‌گیری از آموزش‌های مدرن بیش از پیش رخ می‌نماید. خصوصاً اینکه بایستی بر باور غلطی نیز غلبه کرد: این اعتقاد که هنر پدیده‌ای ذاتی است و به اصطلاح کافیست در خون فرد باشد.

به این ترتیب، در گسترش و توسعه هنرهای نمایشی در ایران ضرورت توجه به امر آموزش صد چندان می‌شود. آموزشی که خود از دو جنبه حائز اهمیت است: نخست از جنبه فرهنگ‌سازی؛ یعنی کمک به تربیت تماشاگر تئاتر و ارتقاء سطح جامعه در احساس نیاز نسبت به وجود تئاتر؛ و بعد، از جنبه تخصص‌آفرینی؛ یعنی ارتقاء سطح دانش و مهارت‌های هنرجویانی که در آینده عرصه‌های آفرینش هنری را به دست خواهند گرفت.

بدیهی است که حوزه عمل و نقش آفرینان عرصه فرهنگ‌سازی بسیار گسترده‌تر از آن است که به مراکز آموزش محدود شود. علاوه بر نهادهای آموزش رسمی مثل وزارت آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و... که به طور رسمی وظیفه فرهنگ‌سازی را در

حوزه فرهنگ عمومی به عهده دارند، واحدهای تولیدی نیز می‌توانند با خلق آثار نوآورانه‌تر و بهره‌گیری از شیوه‌های جذاب‌تر در گسترش و ارتقاء سطح مخاطبان تئاتر موثر باشند.

البته همان‌طور که هنگام سخن گفتن از نظام آموزشی تئاتر در فرانسه خواهیم گفت، نهادهای آموزش عمومی و خصوصاً وزارت آموزش و پرورش نیز می‌توانند و لازم است که در تخصص‌آفرینی و تربیت نسلی از هنرمندان آینده موثر باشند. با این حال، در این مقاله ما صرفاً به بررسی نقش آموزش‌های عالی در این زمینه، و آن هم صرفاً به بررسی نقش عوامل داخلی نظام آموزشی یعنی آن اموری که مستقیماً به ساختار و اجزاء این نظام مربوط می‌شود اکتفا می‌کنیم. واضح است که غیر از عوامل درون آموزشی بایستی نقش عوامل بیرون از حیطه آموزش ولی مرتبط با آن را نیز در نظر گرفت؛ مسائل مهمی مثل وضعیت اشتغال فارغ‌التحصیلان و تأمین امنیت شغلی دانش‌آموختگان تئاتر که بی‌انگیزگی دانشجویان و در نتیجه افت کیفی آموزش‌ها را در پی دارد. با این حال، در اینجا از این قبیل مباحث چشم می‌پوشیم.

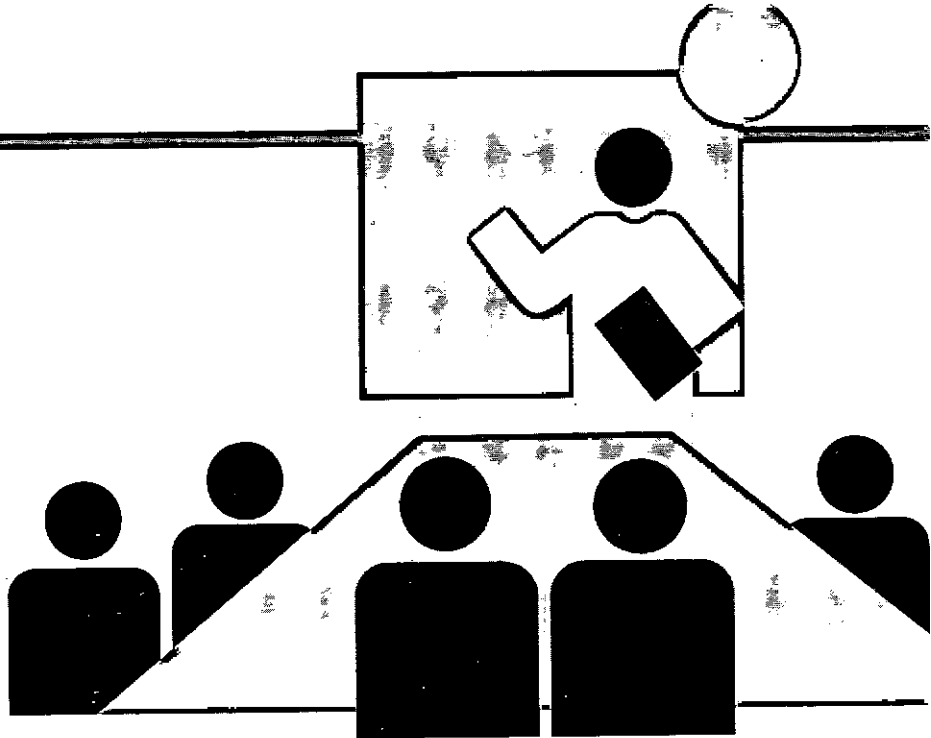
لذا، به‌رغم گستردگی و جذابیت موضوع، با در نظر گرفتن محدودیت‌های همایش، و با توجه به محدودیت‌های مربوط به جمع‌آوری داده‌های کمی (مثل آمار مربوط به تعداد دانشجویان، تعداد فارغ‌التحصیلان، تعداد مدرسان و...)، در این مقاله صرفاً به مقایسه برخی از شباهت‌ها و تفاوت‌های نظام آموزشی تئاتر در ایران با یکی از اصلی‌ترین منابع الگوبرداری آن؛ یعنی

نظام آموزشی تئاتر در فرانسه، می‌پردازیم و از ورود به مباحث تاریخی، تحلیلی و آماری پرهیز می‌کنیم.

بخش اول مقاله حاوی مقایسه‌ای کلی بین نظام آموزشی تئاتر در ایران و فرانسه است و بخش دوم نظام آموزشی تئاتر در فرانسه را به همراه مدارج تحصیلی و مراکز اصلی آموزش آن معرفی می‌کند. در ضمیمه پیوست نیز فهرستی از نام و نشانی اینترنتی مراکز آموزشی هنرهای نمایشی در فرانسه ارائه می‌شود.

آشنایی با نظام آموزشی تئاتر فرانسه در سطحی که در بخش دوم مقاله شده است می‌تواند مورد توجه آن دسته از مخاطبانی قرار گیرد که مایل به مقایسه کلی ساختار آموزش تئاتر در ایران و فرانسه هستند. این سطح از مقایسه قطعاً امکان مقایسه مزایا و معایب دو سیستم را فراهم نمی‌کند زیرا در آن از این مزایا و معایب سخنی گفته نشده است. مخاطبان احتمالی دیگر این بخش دانشجویان یا سایر داوطلبانی هستند که قصد دارند تحصیلات تئاتری خود را در فرانسه ادامه دهند. برای این دسته از خوانندگان فهرست پیوست مقاله نیز راه‌گشا و مفید خواهد بود.

طبعاً مقایسه دقیق و فراگیر دو نظام آموزشی در ایران و فرانسه نیازمند مطالعه همه جانبه سابقه، وضعیت، نقش و کارکردهای این هنر در دو کشور است. مطالعه‌ای که سایر جنبه‌های موضوع، از جمله مکانیزم‌های تولید و ارائه تئاتر را نیز شامل می‌شود که در اینجا به دلیل محدودیت‌های موضوعی و زمانی همایش امکان پرداختن به آن‌ها وجود ندارد.

بخش اول آسیب‌شناسی نظام آموزش تئاتر در ایران

الف) پیش از دانشگاه

به‌رغم باور غلط رایج، نمایش هنری است که علاوه بر استعداد ذاتی به توسعه مهارت‌ها و پرورش توانایی‌ها نیازمند است. کسب مهارت و توانایی در حوزه نمایش نیز مانند سایر رشته‌های هنری به سال‌ها مطالعه و تجربه نیاز دارد و گستره و عمق اطلاعات مربوط به آن ایجاب می‌کند که به امر آموزش آن از دوره‌های پائین‌تر تحصیلی بهاء داده شود. در فرانسه، دانش‌آموزان از همان نخستین سال‌های تحصیل - و حتی به جرئت می‌توان گفت که از زمان مهد کودک - از طریق شرکت در کلاس‌های نمایش خلاق یا حضور در تالارهای نمایش با هنر تئاتر آشنا می‌شوند. همچنین، گروه‌های حرفه‌ای متعددی وجود دارند که صرفاً در مدارس به اجرای نمایش می‌پردازند. این گروه‌ها با انتخاب موضوعات مناسب و دکور و وسایل صحنه قابل حمل نمایش‌هایی مناسب با فضای آموزشی مدارس تولید می‌کنند و از مدرسه‌ای به مدرسه دیگر می‌روند. به علاوه، در شاخه ادبی تحصیلات متوسطه نیز یک گرایش تحصیلی وجود دارد که هدف آن آشنا ساختن دانش‌آموزان علاقه‌مند به ادامه تحصیل در شاخه‌های مختلف هنرهای نمایشی با این رشته است.^۱

در مقابل، اگرچه به نظر می‌رسد که در ایران نیز اخیراً حرکت‌های محدود مشابهی آغاز شده است، اما هنوز شانس کسب آشنایی اولیه با هنر تئاتر از طریق دیدن نمایش به ندرت و تنها

برای تعداد کمی از کودکان و نوجوانان پیش می‌آید که اغلب نیز تجربه‌ای مداوم و تاثیرگذار نیست. از طرفی، غیر از تک‌وتوک مراکزی مثل مدرسه صدا و سیما در این رشته مرکز آموزشی دولتی دیگری نیز برای کسب آموزش‌های پیش از دانشگاهی وجود ندارد. البته در سال‌های اخیر آموزشگاه‌های خصوصی ریز و درشتی به وجود آمده است اما سیاست مدونی در مورد اهداف و برنامه‌های این مراکز وجود ندارد و چندان فراگیر نیستند.

ب) دانشگاه

اگرچه آموزش دانشگاهی رشته تئاتر در ایران در قالب یک دپارتمان دانشگاهی کامل سابقه‌ای حداقل چهل ساله (با تأسیس دانشکده هنرهای دراماتیک در سال ۱۳۴۳) و تدریس نمایش به عنوان برنامه جنبی (یا واحد اختیاری دانشگاهی) سابقه‌ای پنجاه ساله (با برگزاری کلاس‌های نمایش با حضور اساتید آمریکایی در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران) دارد، اما هرگز برنامه و سیاست مشخص و مدونی در زمینه آموزش تئاتر و مهم‌تر از آن انتخاب و آموزش واحدهای درسی مناسب وجود نداشته است. از این رو، عمده‌ترین مشکلات نظام آموزشی دانشگاهی تئاتر در ایران درونی است. برخی از این جنبه‌های این مشکلات به شرح ذیل است:

ب-۱) سردرگمی در اهداف راهبردی: دانشگاه محل تولید علم یا تولید فارغ‌التحصیل؟ در ایران، هدف دانشگاه بیشتر تولید فارغ‌التحصیل است. به همین ترتیب، وقت زیادی از اساتید مصروف آموزش اطلاعات از پیش مشخص و طبقه‌بندی شده به

دانشجویان می‌شود و کمتر فرصت مطالعه و عمق بخشیدن به دانش خود و نیز پژوهش و تولید مطالب جدید را می‌یابند. در حالی که، روح آموزش‌های دانشگاهی بایستی معطوف به هدایت دانشجویان به سمت جست‌وجو و یافتن دانش باشد. چیزی که از معنای کلمه دانشجو نیز به خوبی برمی‌آید. در حالی که، در نظام آموزشی فرانسه، انجام فعالیت‌های پژوهشی و تولید علم به اندازه آموزش دانشجویان و شاید بیش از آن اهمیت دارد. به این ترتیب است که اغلب محتوای دوره‌های آموزشی نیز متناسب با زمینه تخصصی یا مطالعات اساتید شکل می‌گیرد و دانشجویان به مشارکت در این کاوش تشویق می‌شوند.

از طرف دیگر، در ایران، دانشگاه به طور هم‌زمان هم محل تربیت کارشناس تئاتر، صاحب‌نظر (منتقد، محقق)، هنرمند (نویسنده، بازیگر، کارگردان، طراح صحنه و...) و تکنیسین تئاتر (نورپرداز، صداپرداز، چهره‌آرا...) است و به‌رغم وجود گرایش‌های مختلف ناچار است برنامه آموزشی خود را به گونه‌ای تنظیم کند که دربرگیرنده دانش مورد نیاز تمام این دسته‌ها باشد.

وجود این ضعف و نابسندگی عملی در برنامه آموزشی دانشگاه‌های ایران گاه برخی اساتید را به صرافت دایر کردن کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی خصوصی انداخته است که اغلب به واسطه روابط صمیمانه و دوستانه‌ای که بین این اساتید و دست‌اندرکاران تولید پروژه‌های سینمایی و تلویزیونی وجود دارد، هنرجویان این مراکز موفق به راه‌یابی به فرآیند تولید می‌شوند. همین راه‌یابی هنرجویان به درون کاست‌های

بسته تولید خود یکی از امتیازهای یک واحد آموزشی خصوصی محسوب می‌شود. در حالی که، در نظام آموزشی فرانسه تفکیک وظایف روشنی نیز بین دانشگاه‌ها و مدارس عالی صورت گرفته است: هدف دوره‌های آموزش دانشگاه‌ها تربیت کارشناسان مورد نیاز مراکز فرهنگی (که عموماً امور اداری مربوط به نمایش‌ها را ساماندهی می‌کنند) و البته تعداد بسیار کمی منتقد تئاتر و نویسنده تئاتر است که طبعاً از بین دانشجویان تخیه و مستعد ظاهر می‌شوند. در حالی که، وظیفه تربیت کادر اجرایی نمایش، و مهم‌تر از همه بازیگر و کارگردان، به کنسرواتوارها و مدارس عالی سپرده شده است.

ب - ۲) شرح درس‌ها: قدیمی و غیر کاربردی مواد درسی رشته نمایش در دانشگاه‌های ایران سال‌ها قبل تهیه شده و متناسب با نیازها و تحولات زمان تغییر نکرده است. شرح درس‌ها نیز ناقص، قدیمی و نیازمند بازنگری کارشناسی است. شاید به همین دلیل است که همین شرح درس‌های ناقص نیز اغلب به صورت سلیقه اجرا می‌شود. به علاوه، دانشجویان اغلب هیچ اطلاعی از این شرح درس‌ها ندارند. نمی‌دانند هدف ارائه آن‌ها چیست؟ چه ارتباطی با هم دارند؟ و به طور کلی جایگاه یک درس خاص در دستگاه آموزشی مربوطه کجاست؟

در حالی که، در فرانسه، ضمن تدوین دقیق محتوای هر درس، اطلاع‌رسانی کاملی نیز درباره محتوای آن صورت می‌گیرد. غیر از سایت دانشگاه، معمولاً بروشورهایی وجود دارد که شرحی مفید از محتوای درس، اهداف و برنامه آن ارائه داده است. به علاوه، در شروع هر سال تحصیلی، اساتید گروه آموزشی در نشست دست‌جمعی و صمیمی خود و محتوای دروسشان را معرفی می‌کنند و به سؤالات و ابهامات دانشجویان پاسخ می‌گویند. امری که به نظر نمی‌رسد اجرای آن در ایران دشوار باشد و در عین حال انجام آن تبعات مثبت فراوانی در پی خواهد داشت.

ب-۳) فقر منابع آموزشی

طی سال‌های اخیر موج تألیف و ترجمه کتاب‌های نظری تئاتر آغاز شده و شاهد چاپ روزافزون کتاب هستیم اما متأسفانه سیاست‌گذاری روشن و حساب‌شده‌ای در این زمینه وجود ندارد و به طوری که گاه در یک زمینه خاص ده‌ها کتاب ترجمه و منتشر می‌شود در حالی که در حوزه موضوعات جدیدتر اطلاعات انگشت‌شماری وجود دارد. کافی‌ست به تاریخ انتشار بسیاری از کتاب‌ها نگاه کنیم تا دریابیم که از زمان تألیف آن‌ها سی‌چهل سال گذشته است.

مسئله دوم عدم امکان دیدن و تحلیل تئاتر است. تئاتر متأسفانه عین سینما پدیده‌ای قابل انتقال نیست. علاقه‌مندان سینما حتی در سال‌هایی که کشور شدیداً از نظر مرزهای فرهنگی بسته بود از طریق نسخه‌های ویدئویی در جریان تحولات روز سینمای جهان قرار می‌گرفتند اما در مورد تئاتر این امکان وجود نداشته است. مضافاً اینکه اجرای یک نمایش معمولاً بسیار متفاوت از فیلم آن است. حداقل اینکه نسخه فیلم‌برداری شده تمام جنبه‌های آن را نشان نمی‌دهد.

ب-۴) تحصیلات تکمیلی: امکان بازآموزی؟

در نظام آموزشی تئاتر ایران امکاناتی برای آموزش و انتقال دانش و مهارت جدید به دست‌اندرکاران حرفه‌ای تئاتر پیش‌بینی نشده و خود این افراد نیز شرکت در چنین دوره‌هایی را - بر فرض وجود داشتن - اغلب دون‌شان خود می‌دانند. یکی از دلایل این امر را بایستی در شکننده بودن نظام سلسله مراتب حرفه‌ای دانست. جایگاه علمی و تخصصی افراد مشخص نیست و حرمت پیش‌کسوتان پاس داشته نمی‌شود.

در حالی که در فرانسه، علاوه بر اینکه برگزاری دوره‌های تحصیلات تکمیلی به طور سازمان‌یافته وجود دارد، راه‌کارهایی نیز برای تشویق و ترغیب افراد به شرکت در آن‌ها پیش‌بینی شده است.

گاهی ملاحظه می‌کنیم که کارگاه‌های آموزش تکمیلی‌ای برگزار می‌شود که شرکت‌کنندگان آن صرفاً افراد کاملاً حرفه‌ای هستند. برای ثبت‌نام در این کارگاه‌ها گذشتن از یک سد ورودی ضروری است، فرد بایستی پرونده کاری خود را ارائه دهد و بتواند ثابت کند که در کار خود دارای تخصص و تجربه است. مدرس دوره نیز فردی کاملاً شاخص و از نظر حرفه‌ای ممتاز است. به این ترتیب، حضور یافتن در محضر او نه تنها کسر شأن فرد نیست که یک افتخار به حساب می‌آید. کسب گواهینامه شرکت در دوره نیز یک امتیاز قلمداد شده و به غنای پرونده کاری و تجربی شرکت‌کنندگان می‌افزاید.

ب-۵) پژوهش دانشگاهی: بودن یا نبودن!

در غیاب مراکز و هسته‌های پژوهشی دانشگاهی علی‌القاعده پایان‌نامه‌ها بایستی نقش عرصه‌های اوقات بی‌انگیزگی اساتید و دانشجویان باعث می‌شود که پایان‌نامه‌های نظری حکم اثرژی را پیدا کنند که از صورتی به صورت دیگر تبدیل می‌شود اما از بین نمی‌رود!!

اغلب اساتید غیر از انتشار یکی دو مقاله که عموماً حاصل رساله‌های تحصیلی آن‌هاست بقیه عمر خود را صرف تدریس در کلاس‌های درس می‌کنند و اگر چه در برنامه‌های ارتقاء شغلی از تولید کتاب و مقاله به عنوان معیارهای سنجش نام برده شده اما به علت فراهم نبودن بسترهای مناسب، انگیزه‌های جدی برای این کار وجود ندارد. نخست اینکه اغلب افراد در این حوزه علاقه‌ای به انجام کار جدی پژوهشی ندارند یا به علت عدم استقبال جامعه از پژوهش انگیزه‌های در آن نمی‌یابند. دوم اینکه بستر مناسبی برای نشر و انتقال یافته‌های پژوهشی وجود ندارد.

در دانشگاه‌های فرانسه این امر به طور پیوسته، متمرکز و برنامه‌ریزی شده صورت می‌گیرد. مثلاً در یک هسته پژوهشی طرح پژوهش در موضوعی خاص تصویب و از طریق مدیر

پروژه به اساتید و صاحب‌نظران سفارش داده می‌شود. در پایان مهلت مقرر مقالات تولیدی در همایشی یک روزه یا دو روزه ارائه و متن آن‌ها در کتاب مجموعه مقالات یا نشریه ادواری مرکز تحقیقات مربوطه منتشر می‌شود. موضوع این پروژه‌های پژوهشی به برنامه و محتوای آموزشی کلاس‌ها نیز تسری می‌کند و گاه پروژه‌های کوچک پژوهشی دانشجویان را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و پویا می‌سازد.

ج) بعد از دانشگاه فارغ‌التحصیلان و آینده‌پیش‌رو
بررسی سیستم آموزشی بدون در نظر گرفتن ملاحظات کاربردی تحصیلات دانشگاهی در نظام تولید و مصرف غیر ممکن است. چشم‌انداز اشتغال در هر زمینه‌ای یکی از مهم‌ترین عوامل ارتقاء آموزش‌ها - خصوصاً از نظر ایجاد انگیزه در دانشجویان - محسوب می‌شود. چرا که محدودیت فرصت‌های شغلی موجب می‌شود دانشجویان آینده روشنی پیش روی خود نبینند و به این جهت انگیزه و رغبتی برای دنبال کردن جدی آموزش‌ها از خود نشان ندهند. نگاهی اجمالی به وضعیت و تعداد تالارهای نمایش کشور و میزان کارهایی که در طول سال به روی صحنه می‌رود نشان می‌دهد که اکثر غریب به اتفاق فارغ‌التحصیلان دانشگاهی بایستی به فکر روش‌ها و مراکز دیگری برای کسب درآمد و گذران زندگی خود باشند. برخی از این راه‌ها به شرح ذیل است:

اشتغال به کار تمام وقت یا به صورت پروژه‌ای و غیر دائمی در سایر رسانه‌های نمایشی (سینما، تلویزیون، رادیو...)
اشتغال به کار تمام وقت یا آزاد در رسانه‌های گروهی مطبوعات؛ از آنجا که تعداد نشریات تئاتری انگشت‌شمار است و عموماً به علت دولتی بودن با وقفه‌های طولانی منتشر می‌شوند، اغلب قریب به اتفاق علاقه‌مندان به فعالیت رسانه‌ای تئاتر جذب روزنامه‌ها و نشریات عمومی می‌شوند و به تهیه گزارش، مصاحبه یا نوشتن نقد ژورنالیستی می‌پردازند.

کار به عنوان مدرس در واحدهای آموزشی دانشگاهی یا آزاد
کار به عنوان کارشناس تئاتر در سازمان‌ها یا دواپر دولتی و آزاد یا به طور کلی به عنوان کارشناس فرهنگی یا اجتماعی
کار در حوزه‌های غیر مرتبط
اشتغال به فعالیت‌های مذکور امری مذموم نیست. کما اینکه در فرانسه نیز بخش

عمده‌ای از فارغ‌التحصیلان هنرهای نمایشی به فعالیت‌های مشابهی می‌پردازند. آنچه مورد انتقاد است این است که در روح هیچ یک از آموزش‌های دانشگاهی تئاتر در ایران آشنایی با این زمینه‌های کاری پیش‌بینی نشده است. در حالی که با ایجاد گرایش‌های مناسب تحصیلی می‌توان برای فعالیت در هر یک از این بخش‌ها افراد حرفه‌ای و تحصیل کرده تربیت کرد.

جمع‌بندی

با توجه به آنچه گفته شد، برخی از راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود نظام آموزشی تئاتر در ایران را می‌توان به شرح ذیل برشمرد:

۱. بازنگری در سیاست‌های آموزش عالی رشته نمایش به منظور تعیین دقیق اهداف، بازبینی برنامه دروس متناسب با هر گرایش تحصیلی و تدوین شرح دقیق دروس، تأسیس و گسترش مدارس عالی بازیگری و کارگردانی به منظور ارائه کارگاه‌های عملی متناسب با طول دوره‌ها؛
۲. بازنگری در نحوه ارائه و ارزیابی پروژه پایانی (رساله)؛
۳. توجه به امر پژوهش و تشکیل یا فعال‌سازی واحدهای پژوهشی در دانشگاه‌ها با نیازسنجی و امکان‌سنجی دقیق موضوعات پژوهشی؛
۴. تهیه و تدوین یا ترجمه کتاب‌های جدید دانشگاهی؛
۵. فراهم آوردن شرایط ارتباط دانشگاهی

بین دانشگاه‌های داخل کشور و دانشگاه‌های معتبر خارجی از طریق گسترش برنامه‌های تبادل استاد و دانشجو؛ و نیز فراهم آوردن شرایط علمی برای دیدن و تحلیل نمایش‌های خارجی از طریق برگزاری اردوهای علمی خارج از کشور؛

در راستای بند آخر، لازم می‌دانیم به سیاست‌های اعزام دانشجوی تئاتر به خارج از کشور نیز اشاره کنیم: به نظر می‌رسد که بایستی اعزام دانشجو در این رشته به جای شروع از مقطع کارشناسی ارشد یا دکتری بایستی از مرحله کارشناسی صورت گیرد. به این ترتیب، دانشجویان امکان بهره‌مندی بیشتر از فضاها و شرایط آموزشی را خواهند داشت و از آنجا که تحصیل در دوران کارشناسی ارشد و دکتری بیشتر جنبه پژوهشی دارد، فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی تئاتر دانشگاه‌های خارج کشور - در صورت وجود محدودیت‌های اعزام - می‌توانند تحصیلات خود را در دوره‌های بالاتر به صورت تدریجی یا حتی از راه دور دنبال کنند.

◀ بخش دوم

معرفی ساختار آموزشی تئاتر در فرانسه

نظام آموزشی تئاتر را در فرانسه می‌توان به دو دوران آموزش‌های مقدماتی و عالی تقسیم‌بندی کرد:

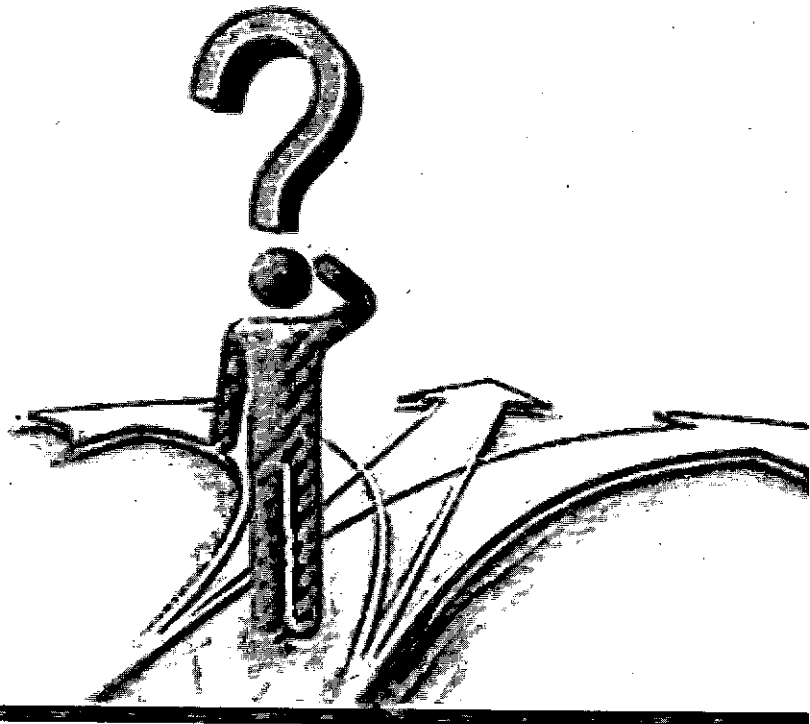
الف) آموزش‌های مقدماتی

منظور از آموزش‌های مقدماتی در اینجا تمام طول مدت پانزده‌ساله آموزش تحصیلی است که زیر نظر وزارت آموزش عمومی ارائه می‌شود. شامل: مهد کودک (سه سال)، دبستان (پنج سال)، کالج (چهار سال)، دبیرستان (سه سال).

۱) مهد کودک و دبستان؛ مرحله تربیت

تملک‌گر

همان طور که پیش‌تر اشاره شد، آموزش تئاتر در فرانسه به طور عام و فراگیر از فرهنگ‌سازی برای دیدن و درک نمایش آغاز می‌شود. در این کشور کودکان از سه سالگی به مهد کودک می‌روند و در خلال بازی و سرگرمی مبانی اولیه خواندن و نوشتن و نیز فعالیت‌های فرهنگی و هنری (مثل نقاشی و موسیقی) یا اجتماعی (مثل احترام به حقوق دیگران، کار گروهی و...) را می‌آموزند. در همین دوران است که مربیان کودکان را به تماشای فیلم یا دیدن نمایش می‌برند. آثاری آموزشی که می‌کوشند خلاقیت و روحیه پرسشگری کودکان را تقویت کنند. از این پس، رفتن به تئاتر و دیدن نمایش جزء تفکیک‌ناپذیر فعالیت‌های فوق برنامه دانش‌آموزان فرانسوی باقی می‌ماند.

نمی‌رسند. بخش عمده فارغ‌التحصیلان مراکز دانشگاهی کسانی هستند که در آینده به عنوان کارشناس تئاتر در مراکز فرهنگی و هنری عهده‌دار ساماندهی فعالیت‌های تئاتری خواهند شد. بخش بسیار معدودتری از فارغ‌التحصیلان نخبه‌تر نیز به فعالیت‌هایی مثل پژوهش تئاتری، نمایشنامه‌نویسی یا نقد روی می‌آورند.

از سال ۲۰۰۳ و به منظور یکسان‌سازی نظام آموزش و ارزیابی دانشگاهی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا اصطلاحاتی به اجرا درآمده که به (لیسانس، مستر، دکتری) مشهور است. بر اساس این اصلاحات نظام آموزش دانشگاهی اتحادیه اروپا شامل لیسانس (۳ سال)، مستر (۲ سال) و دکتری (۳ سال) خواهد بود. تا پیش از به پایان رسیدن عملیات اجرایی مربوط به انجام اصلاحات ساختاری دو نظام قدیمی و جدید به طور موازی در کنار هم به فعالیت ادامه می‌دادند اما در حال حاضر این نظام به طور کامل در فرانسه پیاده شده است. با این حال، هنوز دوره‌های جنبی دیگری نیز ارائه می‌شود.

۱-۱) لیسانس ال.ام.د.

لیسانس ال.ام.د. اولین مرحله در نظام جدید آموزش عالی در فرانسه و شامل سه سال تحصیلی (شش نیم سال آموزشی) است. در زمینه هنرهای صحنه‌ای در دانشگاه‌های فرانسه سه نوع لیسانس ال.ام.د. ارائه می‌شود: لیسانس هنرهای نمایشی، لیسانس هنرهای نمایشی، مطالعات تئاتری و لیسانس هنر، تئاتر، رقص. فهرست ضمیمه مقاله نام و نشانی دانشگاه‌های ارائه‌کننده این رشته‌ها را معرفی می‌کند. محتوای این دوره‌ها متناسب با تخصص‌های موجود در دانشگاه‌ها و اهداف دوره‌های آموزشی متفاوت است. برای اطلاع از شرح دقیق محتوای هر دوره می‌توان به سایت رسمی دانشگاه‌ها مراجعه کرد.

۱-۲) کارشناسی ارشد

دوره کارشناسی ارشد در نظام جدید آموزشی فرانسه شامل دو سال (چهار نیم سال تحصیلی) است که تحت عنوان مستر یک (M1) و مستر دو (M2) شناخته می‌شوند. با توجه به سطح آموزش‌های قبلی و با ارائه مدارک معتبر، گاهی اخذ معافیت از دوره مستر یک و شروع دوره کارشناسی ارشد از مستر دو امکان پذیر است. محتوای آموزشی دوره‌های کارشناسی ارشد در هر دانشگاه معمولاً متناسب با زمینه‌های تخصصی اساتید گروه‌های آموزشی مربوطه برنامه‌ریزی می‌شود. در این دوره، بیش از آنکه انتقال اطلاعات طبقه‌بندی‌شده خاص به دانشجویان مطرح باشد تربیت آن‌ها در جهت نحوه انتخاب موضوع تحقیق و آموزش شیوه‌های

به شاخه‌های مختلف هنر نمایش تحصیلات خود را در دانشگاه‌ها یا مدارس عالی تئاتر دنبال کنند. بسته به اینکه فرد علاقه‌مند به کار روی صحنه یا پشت آن باشد، انتخاب‌های متعددی پیش رویش قرار دارد: کسانی که به کارهای مطالعاتی و تحقیقاتی و یا کارشناسی تئاتر علاقه‌مندند راهی دانشگاه‌ها می‌شوند. دانشگاه‌ها غیر از آموزش دانشجویان مراکز انجام پژوهش و گسترش دامنه دانش نیز هستند. کسانی نیز که دوست دارند بازیگر یا کارگردان شوند باید خود را برای گذشتن از سد کنکور مدارس ملی تئاتر آماده کنند. فارغ‌التحصیلان این مدارس از نظر حرفه‌ای وضعیتی قابل قبول کسب می‌کنند و تقریباً آینده حرفه‌ای روشنی پیش رو خواهند داشت. به همین خاطر، تعداد داوطلبان ورود به این مدارس زیاد و شرایط قبولی در آن‌ها بسیار سخت است. لذا داوطلبان می‌توانند برای کسب آمادگی شرکت در کنکور قبلاً در مدارس و کلاس‌های آمادگی کنکور ثبت‌نام کنند. در ادامه مطلب ابتدا به تشریح تفکیکی آموزش‌های عالی در دانشگاه‌ها و مدارس عالی می‌پردازیم و آن‌گاه تعدادی از اصلی‌ترین این مراکز را معرفی می‌کنیم.

۱) آموزش‌های دانشگاهی

آموزش‌های دانشگاهی بیشتر امکان کسب یک پشتوانه نظری و فرهنگی را فراهم می‌کنند و منجر به تربیت کارشناسان هنری می‌شوند. در دانشگاه‌ها آموزش‌ها به ندرت جنبه عملی دارند و از این نظر هرگز به سطح آموزش‌های عملی‌ای که مدارس عالی ارائه می‌دهند

۲) دیپلم ادبی با گرایش تئاتر؛ گام نخست در تربیت متخصص

اگرچه در طول تحصیل دانش‌آموزان در درس مختلف خود به کرات با موادی آموزشی از حوزه ادبیات نمایشی آشنا می‌شوند اما آموزش تئاتر به عنوان یک ماده درسی صرفاً در یک شاخه خاص دیپلم ادبی دنبال می‌شود. در برخی از دبیرستان‌های فرانسه و در شاخه دیپلم ادبی گرایشی مخصوص تئاتر و بیان دراماتیک وجود دارد که طی آن مهارت‌های بیانی و بدنی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. از آنجا که ظرفیت تحصیل در این گرایش محدود است معمولاً انتخاب داوطلبان به صورت گزینشی و از بین کسانی است که از ذوق ادبی و روحیه ارتباطات برخوردار باشند.

آموزش‌ها در گروه‌های کوچک پانزده نفری و به میزان سه تا چهار ساعت در هفته (سال اول و آخر دبیرستان هر کدام چهار ساعت و سال دوم سه ساعت در هفته) ارائه می‌شود. در اینجا هدف تربیت هنرمندان حرفه‌ای نیست بلکه صرفاً تلاش می‌شود که دانش‌آموزان علاقه‌مند به هنرهای نمایشی با مقدمات این هنر بیشتر آشنا شوند.

برخی از دبیرستان‌های فنی و حرفه‌ای نیز وجود دارند که مهارت‌های مرتبط با رشته‌های فنی هنر نمایش را آموزش می‌دهند. در مورد این مراکز در بخش‌های بعدی سخن خواهیم گفت.

ب) آموزش‌های عالی

پس از پایان دوران دبیرستان و اخذ دیپلم، دانش‌آموزانی که مایل به ادامه تحصیل در رشته تئاتر هستند می‌توانند بسته به علاقه خود نسبت

پژوهش پیرامون آن مطرح است. به همین دلیل، ممکن است حتی مجموعه سمینارهای آموزشی‌ای که ارائه شده نیز از نظر موضوعی خط یکسان و یک‌دستی را دنبال نکنند.

در گروه‌های آموزشی گسترده‌تر (مثل دیپارتمان تئاتر دانشگاه پاریس سه) به طور هم‌زمان سمینارهای آموزشی متعددی وجود دارد و دانشجویان می‌توانند واحدهای موظف خودشان را به طور اختیاری از بین آن‌ها انتخاب کنند. گاهی دانشجویان برای کسب نمره بهتر در چند سمینار اضافی ثبت‌نام می‌کنند تا در نهایت نمرده سمینارهایی را که حائز بهترین نتیجه بوده به عنوان دروس اصلی در کارنامه خود داشته باشند.

نحوه برگزاری سمینارها نیز به این ترتیب است که معمولاً در دو یا سه جلسه اول مدرس یا مسئول برگزاری سمینار آموزشی اطلاعاتی کلی در مورد زمینه سمینار در اختیار دانشجویان می‌گذارد و هر دانشجو متناسب با علاقه خود موضوع خاصی را - ترجیحاً مرتبط با محتوای سمینار- انتخاب و درباره آن تحقیق می‌کند. به این ترتیب، نیمی از جلسات بعدی سمینار آموزشی به ارائه شفاهی نتایج تحقیق دانشجویان اختصاص می‌یابد. در پایان هر ارائه کار دانشجویان به طرح سؤال از سمیناردهنده می‌پردازند و استاد نیز نظرات خود را ارائه می‌دهد نظراتی که بیشتر معطوف به جنبه متدولوژیک کار دانشجویان است.

بعد از اینکه دانشجو تعداد سمینار آموزشی مورد نیاز را گذراند می‌تواند از موضوع پایان‌نامه خود دفاع کند. ثبت‌نام در دوره مستتر از همان ابتدا با انتخاب استاد راهنما و موضوع تحقیق همراه است. بنابر این دانشجو می‌تواند بلافاصله کار خود را روی پایان‌نامه شروع کند و از مشورت استاد راهنما بهره‌مند شود.

در نظام آموزشی ال. ام. د. دوره آموزشی کارشناسی ارشد شامل دو گرایش تحقیقات یا حرفه‌ای است که به ترتیب دانشجویان دوره گواهی‌نامه تحصیلات عمیق^۷ و گواهی‌نامه تحصیلات عالی خاص^۸ شده‌اند که در نظام آموزشی قبل وجود داشت.

همان‌طور که پیش‌تر ذکر شد، با توجه به نوع و تنوع تخصص‌های موجود در هر یک از دانشگاه‌های ارائه‌دهنده دوره کارشناسی ارشد هنرهای نمایشی در فرانسه، عنوان این دوره‌ها در این دانشگاه‌ها از تنوع زیادی برخوردار است. نام و نشانی اینترنتی دانشگاه‌های ارائه‌کننده این دوره‌ها در فهرست ضمیمه موجود است.

۳-۱) دکتر

دوره دکتری در فرانسه نه به عنوان یک دوره

آموزشی خاص، به معنای برگزاری کلاس و سمینار و امتحان و غیره بلکه به عنوان دوره‌ای تکمیلی در پرورش محقق، مدرس و نظریه‌پرداز ارائه می‌شود. این دوره‌ها در هر دانشگاه زیر نظر بخش دکتری^۹ اداره می‌شود. در برخی از دانشگاه‌ها، با توجه به زمینه‌های تحقیقی موجود یا مورد علاقه بخش دکتری و به طور کلی زمینه پژوهشی و تخصصی اساتید راهنمای مشغول به کار در بخش موضوعات از قبل مشخصی ارائه می‌شود.

در هر صورت، علاقه‌مندان ادامه تحصیل در این مقطع بایستی مدرک مستر دو (M۲) را دارا باشند یا از کمیسیون علمی دکتری دانشگاه برای معافیت از گذراندن این دوره تأییدیه دریافت کنند، طرح پژوهشی روشنی از موضوع، برنامه تحقیق، متدولوژی و منابع تحقیق خود ارائه کرده و موافقت استاد راهنمایی را برای راهنمایی پروژه تحقیق خود کسب کرده باشند.

اگرچه طی کردن این دوره در قالب بخش‌های دکتری هنرهای نمایشی صورت می‌گیرد، اما چنانچه داوطلب تحصیل در دوره دکتری بتواند استادی مناسب با زمینه تحقیقی خود در سایر دانشگاه‌ها پیدا و موافقت او را جلب کند، انجام تحصیل در این دانشگاه‌ها نیز امکان‌پذیر است. در این موارد، پژوهش دانشجویان طبیعتی بین رشته‌ای (مثلاً پژوهشی در تئاتر با رویکردی جامعه‌شناختی یا روان‌شناختی یا تاریخی یا ادبی و...) پیدا می‌کند که در سال‌های اخیر بسیار رایج شده است.

دانشجوی دوره دکتری در فرانسه نه یک دانشجو که همکار استاد راهنمای خود محسوب می‌شود. گاهی از وی خواسته می‌شود که تدریس واحدهایی درسی را نیز به دانشجویان دوره‌های پایین‌تر به عهده بگیرد یا در همایش‌های علمی مقاله ارائه دهد.

طول دوران پژوهش در دوره دکتری سه سال و یا تأیید استاد راهنما و موافقت رئیس بخش دکتری قابل تمدید است. رساله دکتری بایستی پس از کسب نظر مساعد استاد راهنما و دو ارزیاب علمی در جلسه دفاعیه و با حضور هیئت ژوری مورد داوری قرار گیرد. بعد از این زمان است که دانشجو موفق به اخذ مدرک دکتری خود می‌شود. جلسه دفاعیه امتحان محسوب نمی‌شود. پیش از آن، با دادن مجوز برگزاری جلسه دفاعیه، خود استاد راهنما قبولی دانشجو را اعلام کرده است. جلسه دفاعیه در واقع این امکان را فراهم می‌کند که دانشجو ایده‌ها و نظریات‌اش را به صورت شفاهی بیان و از آن‌ها دفاع کند.

۴-۱) سایر مدارک دانشگاهی

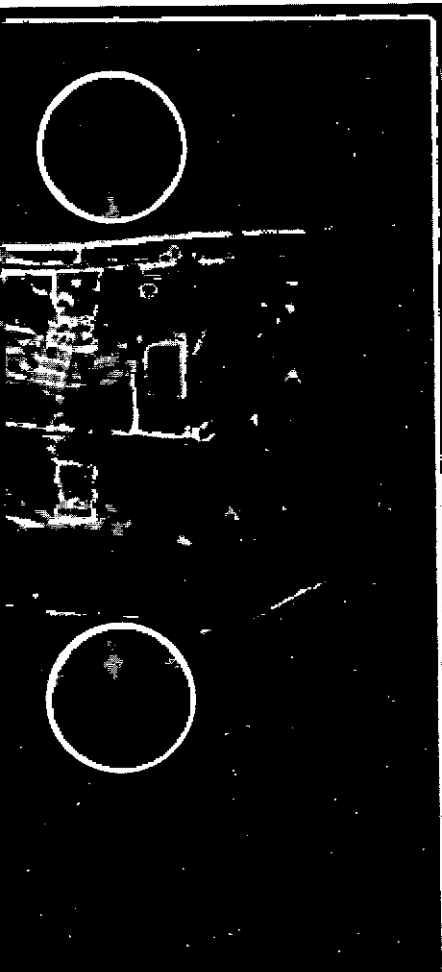
۱-۴-۱) گواهی‌نامه دووست^{۱۱}

گواهی‌نامه تحصیلات دانشگاهی علمی و تکنیکی^{۱۱} یا به اختصار DEUST گواهی‌نامه‌ای است که بعد از طی یک دوره آموزش حرفه‌ای دو ساله به فارغ‌التحصیلان اعطا می‌شود. هدف این دوره‌ها به طور کلی تربیت تکنیسین‌هایی با تخصص متناسب با نیازهای خاص علمی و اقتصادی منطقه‌ای خاص از کشور است.

در حوزه هنرهای نمایشی در حال حاضر دو دووست وجود دارد. نام و نشانی اینترنتی این دوره‌ها در فهرست ضمیمه موجود است.

۲-۴-۱) لیسانس حرفه‌ای^{۱۲}

لیسانس حرفه‌ای دوره یک ساله‌ای است که در برخی از دانشگاه‌ها با هدف مرتبط کردن دانشجویان با دنیای کار عملی ارائه می‌شود. افرادی که بعد از اخذ دیپلم متوسطه یکی از دوره‌های دو ساله دانشگاهی BTS، DUT یا DEUST را گذرانده باشند می‌توانند در دوره

یسانس حرفه‌ای نام‌نویسی و تحصیل کنند. در این دوره‌ها، علاوه بر آموزش‌های نظری و عملی ارائه‌شده یک کارآموزی دوازده تا شانزده هفته‌ای نیز پیش‌بینی شده است. برای آشنایی با نام و نشانی اینترنتی دانشگاه‌هایی که در حال حاضر در حوزه هنرهای صحنه‌ای لیسانس حرفه‌ای ارائه می‌کنند می‌توانید به فهرست ضمیمه مراجعه کنید.

۲-۴-۱) دیپلم دانشگاهی (DU)

این دوره‌ها معمولاً بر اساس یک درخواست و یک منطقه‌ای برگزار می‌شوند و گواهینامه‌های صادره ملی تلقی نمی‌شوند و خاص دانشگاه‌هایی هستند که این دوره‌ها را ارائه می‌دهند. در حال حاضر، در حوزه هنرهای صحنه‌ای سه دانشگاه دیپلم‌های دانشگاهی ارائه می‌دهند. نام و نشانی اینترنتی این دانشگاه‌ها در فهرست ضمیمه وجود دارد.

۲) مدارس تئاتر

مدارس بزرگ ملی، مدارس عمومی، کنسرواتوارهای استانی و نیز کلاس‌های خصوصی ریز و درشتی وجود دارند که در طیف و سطح متنوعی در حوزه هنرهای نمایشی آموزش‌های عملی ارائه می‌کنند:

۲-۱) مدارس بزرگ ملی

مدارس بزرگ ملی مؤسسات آموزشی عمومی‌ای هستند که عالی‌ترین و جدی‌ترین آموزش‌های عملی را در زمینه هنرهای نمایشی ارائه می‌دهند. تحصیل در این مدارس به مدت سه سال و به صورت تمام وقت است و طی آن هنرجویان دانشجویان دانشجو محسوب می‌شوند. ورود به این مدارس دارای شرط سنی است و پذیرش در آن‌ها بر اساس قبولی در کنکور بسیار گزینشی صورت می‌گیرد که نیازمند آمادگی جدی است. آموزش‌های این مدارس حول تربیت مهارت‌های بیانی و بدنی، و نیز آشنایی با تاریخ تئاتر و تاریخ هنر متمرکز است. اساتید مدرسه نیز از بین کارگردانان و بازیگران صاحب

نام کشور انتخاب می‌شوند. شهرهای پاریس، استراسبورگ و لیون محل سه مدرسه بزرگ ملی هستند. نام، نشانی و مختصری از شرایط اختصاصی هر یک از این سه مدرسه در فهرست ضمیمه موجود است.

۲-۲) مدارس عمومی

غیر از مدارس بزرگ، مؤسسات عمومی رایگان دیگری نیز وجود دارد که آموزش حرفه‌ای ارائه می‌دهند. در این مدارس نیز پذیرش داوطلبان به روشی مشابه روش مدارس ملی صورت می‌گیرد. آموزش‌های ارائه شده در این مدارس مورد تأیید وزارت فرهنگ و افراد حرفه‌ای است. با این حال، پذیرفته‌شدگان از وضعیت دانشجو برخوردار نخواهند بود. این مدارس می‌توانند به عنوان سکوی آمادگی برای موفقیت در کنکورهای مدارس بزرگ هم به حساب آیند. برای آگاهی از نام، نشانی اینترنتی و شرح مختصری از شرایط اختصاصی برخی از این مدارس می‌توانید به فهرست پیوست مراجعه کنید.

۲-۳) کنسرواتوارهای استانی

کنسرواتوارهای استانی و شهرداری‌ها کلاس‌های مقدماتی مربوط به هنرهای نمایشی را به جوانان بین پانزده تا بیست و پنج سال ارائه می‌دهند. آموزش‌ها در این مراکز در یک یا دو سیکل دو یا سه ساله ارائه می‌شوند. اهمیت و اعتبار این مراکز بر اساس میزان توانایی‌شان به عنوان دروازه ورود دانشجویان به مدارس عالی ارزیابی می‌شود. کنکور ورودی این مراکز بسیار دقیق و موشکافانه است و داوطلبان ورود به این کنسرواتوارها بایستی بین هجده تا بیست و پنج سال سن داشته باشند. فقط دو کنسرواتوار استانی وجود دارند که یک آموزش حرفه‌ای تمام وقت ارائه می‌دهند. کنسرواتوار شهر بردو^{۱۳} و کنسرواتوار شهر مونپولیه^{۱۴}. دوره آموزشی در کنسرواتوار بردو سه سال و در کنسرواتوار مونپولیه دو سال است.

۲-۴) مدارس خصوصی

علاوه بر مدارس ذکرشده، صدها مدرسه و مؤسسه خصوصی تئاتر با درجه‌های کیفی مختلف وجود دارد که البته اکثر آن‌ها در پاریس و حومه آن قرار دارند. ورود به آن‌ها ساده است اما به همان اندازه نیز ممکن است باعث سرخوردگی هنرجو شوند. اگرچه برخی از مواد آموزشی این مراکز مورد تأیید وزارت فرهنگ هست اما این مسئله باعث تضمین کیفیت آن‌ها نمی‌شود. شهریه این مدارس بین دویست تا پانصد یورو در ماه طبق درس است و هنرجویان این مؤسسات نمی‌توانند به

عنوان دانشجو محسوب شوند. برای تشخیص یک کلاس خوب باید حتماً قبل از ثبت نام یک بررسی اولیه انجام داد. مثلاً نظر شاگردان قبلی و در صورت امکان افراد حرفه‌ای را جویا شد.

۳) آموزش‌های فنی

هنر دراماتیک صرفاً فعالیتی نظری نیست. طی سال‌های اخیر آموزش مشاغل فنی تئاتر هم توسعه یافته است. مدارس عمومی و خصوصی متعددی وجود دارند که در این زمینه آموزش‌های متنوعی ارائه می‌کنند و اغلب گواهینامه‌های معتبری به فارغ‌التحصیلان می‌دهند که مورد قبول بخش‌های حرفه‌ای است. به دلیل کثرت تعداد داوطلبان ورود به این مراکز رقابتی است و بر اساس گزینشی فشرده صورت می‌گیرد.

۳-۱) دوره تربیت تکنیسین فنی هنرهای نمایشی (OTMS)

دوره‌های تربیت تکنیسین فنی هنرهای نمایشی دوره‌هایی دوساله‌اند که ورود به آن‌ها از طریق شرکت در آزمون ورودی و قبولی در مصاحبه امکان‌پذیر است. در حال حاضر، این دوره‌ها در دو گرایش تکنیک‌های لباس‌آرایی و تکنیسینی صحنه ارائه و در پایان به فارغ‌التحصیلان گواهینامه تکنیسین فنی تئاتر^{۱۵} در گرایش مربوطه ارائه می‌شود. داوطلبان ورود به گرایش تکنیک‌های لباس‌آرایی بایستی علاوه بر دارا بودن دیپلم تحصیلات متوسطه با حرفه خیاطی نیز آشنا باشند. به همین ترتیب، داوطلبان ورود به گرایش تکنیسینی صحنه نیز بایستی قبلاً یک دوره BEP را در رشته‌های فلزکاری، صنایع چوب و مواد ترکیبی، الکتروتکنیک، فرش بافی گذرانده باشند.

۳-۲) دوره مهارت‌های هنری (DMA)

دوره مهارت‌های هنری دوره‌ای است که دارندگان دیپلم متوسطه می‌توانند در آن ثبت نام و پس از گذراندن یک دوره دوساله گواهینامه مهارت‌های هنری^{۱۶} دریافت کنند.

در حال حاضر، این گواهینامه در گرایش‌های لباس، نورپردازی و صداپردازی در مؤسسات و مدارس فنی و حرفه‌ای متعددی ارائه می‌شود.

۳-۳) آموزش ساخت و شکل دادن کلاه‌گیس

برای آرایشگرهایی که دوست دارند در حوزه هنرهای نمایشی فعالیت کنند نیز یک دوره یک ساله ساخت و فرم دادن کلاه‌گیس‌های نمایشی وجود دارد. دو مرکز؛ تئاتر کاپیتول^{۱۷} در شهر تولوز و یک دبیرستان خصوصی در شهر روان^{۱۸} در حال حاضر این تخصص را آموزش می‌دهند.

۳-۴) آموزش چهره‌آرایی

آموزش‌های مربوط به تخصص چهره‌آرایی در حال حاضر فقط در تئاتر کاپیتول در شهر تولوز و تعدادی مؤسسات آموزشی خصوصی ارائه می‌شود.

۴) هنرهای سیرک

سیرک نیز به عنوان شاخه‌ای از هنرهای نمایشی امروز مراکز آموزشی مخصوص به خود را دارد. دیگر لازم نیست کسی در یک سیرک متولد شده باشد تا بتواند در این حوزه فعالیت کند. از حدود یک دهه قبل، وزارت فرهنگ دوره‌های آموزش حرفه‌ای هنرهای سیرک را راه‌اندازی کرده است. راهبردهای آموزشی این دوره‌ها توسط مرکز ملی هنرهای سیرک^{۱۹} ارائه می‌شود. نام، نشانی اینترنتی و شرح مختصری از دو مدرسه ملی و یک مدرسه معتبر خصوصی ارائه‌دهنده آموزش‌های مربوط به هنرهای سیرک در فهرست پیوست وجود دارد. برخی از مؤسسات خصوصی نیز توانسته‌اند از فدراسیون فرانسوی مدارس سیرک^{۲۰} گواهینامه تأیید صلاحیت دریافت کنند که آموزش‌های آن‌ها یک مرحله آماده‌سازی خوب برای شرکت در کنکور ورودی مدرسه عالی سیرک^{۲۱} محسوب می‌شود.

۵) تحصیلات تکمیلی

وجود دوره‌های تحصیلات تکمیلی امکان به روزسازی دانش، ارتقاء سطح آگاهی آکادمیک و کسب گواهینامه را برای افرادی فراهم می‌کند که پیش‌تر در بخش‌های عملی کار کرده‌اند یا در سنین میانی عمر به دنبال یک موقعیت کاری بهتر هستند. این دوره‌ها معمولاً متناسب با سن و موقعیت افراد ذینفع (سطح آگاهی و نوع گواهی مورد نظر، هدف فرد، شاغل یا بیکار بودن او و غیره) طراحی و ارائه می‌شوند. داوطلب گذراندن دوره‌های تحصیلات تکمیلی اگر شاغل باشد چند امکان پیش رو دارد: می‌تواند از مزایای قانون حق دسترسی به تحصیل بهره‌مند شود که بر اساس آن، با کسب موافقت کارفرما می‌تواند تا بیست ساعت آموزش در سال استفاده کند. یا می‌تواند از مرخصی تحصیلی استفاده کند که حداکثر زمان آن یک سال است و طی آن فرد حقوق خود را نیز دریافت می‌کند. همچنین، دوره‌های حرفه‌ای‌سازی^{۲۲} نیز وجود دارد که به ابتکار حقوق‌بگیران یا کارفرما و به منظور ارتقاء سطح کیفی حقوق‌بگیران ارائه می‌شود. حتی افراد بیکار و جویای کار نیز می‌توانند مطابق سن و سال و سطح دانش خود دوره‌های آموزشی رایگان مناسبی پیدا کنند و به این ترتیب شانس خود را برای پیدا کردن کار بالا ببرند. در ارائه این دوره‌های تحصیلات تکمیلی مراکز متعدد و گوناگونی مشارکت می‌کنند: دانشگاه‌ها، مؤسسات عمومی یا خصوصی، و غیره. آموزش‌ها می‌توانند همراه با ارائه گواهینامه یا بدون آن باشند. مرکز آموزش حرفه‌ای فنون نمایش^{۲۳} یکی از این مراکز است که آموزش‌های متنوعی در زمینه تکنیک‌های پلاتر، دکور، صدا و اتاق فرمان ارائه می‌دهد. گرتا هنرهای کاربردی^{۲۴} نیز مؤسسه‌ای است که در حوزه اداری و حوزه تولید نمایش آموزش‌هایی ارائه می‌دهد. و بالاخره باید از مرکز اژسیف^{۲۵} نام برد که تحت حمایت وزارت فرهنگ تعداد زیادی آموزش‌های حرفه‌ای در زمینه فرهنگ و نمایش ارائه می‌دهد.

◀ کتابنامه

Dulibine et Grosjean, Chantal et Bernard. Coups de théâtre en classe entière au collège et au lycée, CRDP, 2004

Lallias et ..., Jean-Claude et ... (dirrigé par). Le théâtre et l'école, (Histoire et perspectives d'une relation passionnée, Actes sud, 2002

Les artistes et technicien du spectacle, Cidj, 2007

Pruner, Michel, La fabrique du théâtre, Nathan/ HER, 2000

◀ فهرست ضمیمه

نام و نشانی دانشگاهها، مدارس و سایر مراکز عالی ارائه کننده آموزش های تئاتری
لیسانس ال. ام. د.

(Arts du spectacle) لیسانس هنرهای نمایشی

نام دانشگاه	نشانی اینترنتی
Aix-Marseille I	http://www.up.univ-mrs.fr/document.php?project=up&locale=fr&pagendx=142&noempty=1&engine_open=348
Amiens	http://www.u-picardie.fr/jsp/fiche_formation.jsp?STNAV=UA&RUBNAV=&CODE=LH013038&LANGUE=0
Artois	http://www.univ-artois.fr/francais/formation/ufi/lettres/ind.htm
Besançon	http://www.univ-fcomte.fr/pages/fr/les_metiers_des_domaines_creation_culture_communication_arts_5306.html
Grenoble III	http://www.u-grenoble3.fr/LICART/0/fiche_formation
Lyon II	http://www.univ-lyon2.fr/MLDD310_271/0/fiche_formation
Marne-la-Vallée	http://www.univ-mlv.fr
Poitiers	http://www.univ-poitiers.fr/rubrique/catalogue-formation/fiche_formation.asp?codesise=20043708
Rennes II	http://www.univ-rennes2.fr/jsp/fiche_defauts/structure4sup.jsp?STNAV=&RUBNAV=&CODE=901028&LANGUE=0&RH=STRUCTURE
Tours	http://www.univ-tours.fr/LLSPEC_43/0/fiche_formation/&RH=1179482153096
Montpellier III (Paul Valéry)	http://www.univ-montp3.fr/index.php?option=com_content&task=view&id=1248&Itemid=87

(ب) لیسانس هنرهای نمایشی: مطالعات تئاتری

نام دانشگاه	نشانی اینترنتی
Montpellier III (Paul Valéry)	http://www.univ-montp3.fr/souci/formations/licences/lesbre.pdf

(پ) لیسانس هنر، تئاتر، رقص (Arts, théâtre, danse)

نام دانشگاه	نشانی اینترنتی
Nice	http://portal.unice.fr/jahia/page1021.html

کارشناسی ارشد (Master)

(Professionnels) الف) کارشناسی ارشد حرفه‌ای

نام دانشگاه	عنوان گواهینامه	نشانی اینترنتی
Tours	هنرهای اجرایی	http://www.univ-tours.fr/MLR/MNCR_42/0/fiche_formation?RH=ACCUEIL_FR
Montpellier III	هنرهای نمایشی و موسیقی	http://www.univ-montp3.fr/index.php?option=com_content&task=view&id=2178&Itemid=87
Lyon II	بخش هنرهای صحنه‌ای و تصویری	http://www.univ-lyon2.fr/NMDO520_273/0/fiche_FD_formation
Poitiers	فرمانتوری و کارگردانی	http://www.univ-poitiers.fr/rubrique/catalogue-formation/fiche_formation.asp?codesse=2004375510
Lille III	تئاتر	http://documents.univ-lille3.fr/files/pub/www/formations/masters/ACC-EPTIAC-Theatre-P.pdf
Besançon	تئاتر و فرهنگ	http://shs.univ-foamte.fr/theatre/Ens-Master.html

ب) کارشناسی ارشد تحقیق (Recherche)

نام دانشگاه	عنوان گواهینامه	نشانی اینترنتی
Caen	هنرهای نمایشی	http://webetu.unicaen.fr/jsp/fiche_formation.jsp?STNAV=&RUBNAV=&CCODE=SHMSTCR_412&LANGUE=0&RH=1165825612056
Montpellier III	هنرهای نمایشی و موسیقی	http://www.univ-montp3.fr/index.php?option=com_content&task=view&id=2178&Itemid=87
Poitiers	هنرهای نمایشی	http://www.univ-poitiers.fr/rubrique/catalogue-formation/fiche_formation.asp?codesse=2004375508
Grenoble III	هنرهای نمایشی، تئاتر اروپایی	http://www.u-grenoble3.fr/MTRASP/0/fiche_formation
Lyon II	مطالعات تئاتری	http://www.univ-lyon2.fr/NMDO520_999/0/fiche_FD_formation
Rennes II	مطالعات تئاتری	http://www.uhb.fr/jsp/fiche_defautstructure.asp?STNAV=&RUBNAV=&CCODE=90102&LANGUE=0&RH=STRUCTURE
Aix-Marseille I	تاریخچه و نظریه پدیده تئاتری	http://www.univ-mrs.fr/document.php?project=up&locale=fr&pagendx=1428&noempty=1&engine_open=546
Lille III	تئاتر	http://documents.univ-lille3.fr/files/pub/www/formations/masters/ACC-EPTIAC-Theatre-R.pdf
Besançon	تئاتر و فرهنگ	http://shs.univ-foamte.fr/theatre/Ens-Master.html
Avignon	تئاتر و فرمهای اجرایی	http://www.univ-avignon.fr
Amiens	نظریه‌ها و کاربردهای هنری	http://www.u-picardie.fr/serveur/com.univ.uhb.LectureFichierJoint?CCODE=119382003630&LANGUE=0
Nice	نظریه‌ها و کاربردهای هنرها	http://portail.unice.fr/jahia/paget089_fr.html

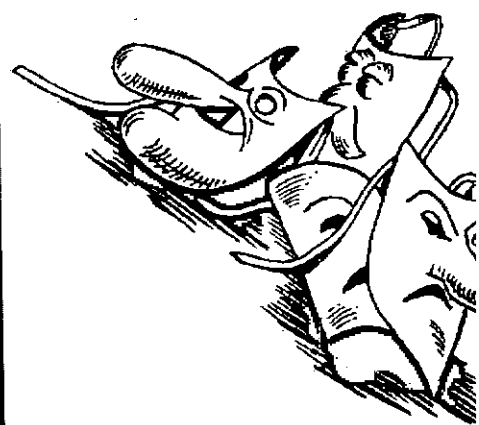
سایر مدارک دانشگاهی

نام دانشگاه	عنوان گواهینامه	نشانی اینترنتی
Besançon	هنرهای نمایشی گرایش تئاتر	http://shs.univ-foamte.fr/theatre/Ens-Enseignants.html
Aix-Marseille I	آموزش پایه مشاغل تئاتر	http://sites.univ-provence.fr/Macs/bt.php?rub_parent=182&rub_id=519&bit_xi=1931

الف) گواهینامه مطالعات دانشگاهی علمی و تکنیکی (DEUST)

ب) لیسانس حرفه‌ای (professionnelle)

نام دانشگاه	عنوان گواهینامه	نشانی اینترنتی
Perpignan	فصلنامه‌های فرهنگی و هنری، گرایش آثار و کهنه‌ساز کتابهای تئاتری	http://www.univ-perp.fr/UFR_et_instituts/ur_de_lettres_et_sciences_humaines/les_formationen_de_lettres_et_sciences_humaines/les_formationen_notionales_habilite_a_branche_professionnelle_activites_culturelles_et_artistiques_speciale_coeleveur_realisateur_et_intervenant_theatral/les_partenaires.html
Rouen		http://www.univ-rouen.fr/MCO_401/0/fiche_DEVE_formation/
Orléans	تجاری سازی محصولات فرهنگی - گرایش نمایش‌های زنده	http://formations.univ-orleans.fr/CO2140_304/0/fiche_formation/
Paris 3	فصلنامه‌های تئاتری	http://www.univ-paris3.fr/enseignements/licence_professionnelle_encadrement_atelier_pratiques_theatrales.htm
Tours	فعالیت‌های هنرپای و همسرایی	http://www.univ-tours.fr/PPVO1_43/0/fiche_formation?RH=ACCUEIL_FR

نشانی اینترنتی	عنوان گواهینامه	نام دانشگاه
http://www.umb-b-strasbourg.fr/c1.php3?id=002&cadre=c1	مطالعات تئاتری	Strasbourg II
http://www.univ-nancy2.fr/formations/lmd/autres/duet.html	مطالعات تئاتری	Nancy II
http://sites.univ-provence.fr/wacesbot.php?rub_parcour=1828&nb_id=519&ex_id=1931	آموزش پایه مشاغل تئاتر	Aix-Marseille I

مدارس بزرگ ملی

نام مدرسه	معرفی مدرسه و نشانی اینترنتی آن
کنسرواتوار عالی ملی هنر دراماتیک (ENSAD) در پاریس	این کنسرواتوار یکی از قدیمی ترین و معتبرترین مدارس است. هر ساله سی هنرجو دختر و پسر به نسواي- در آن پذیرفته می شوند برای ورود به این کنسرواتوار طرا بودن مدرکی لازم نیست اما داوطلب باستانی بیش تر یک آموزش تئاتری حداقل یک ساله را گذرانده باشد. کنکور ورودی کنسرواتوار شش ماهه از آزمون پذیرش (مصاحبه در مقابل زبیری) است و یک کارآموزی (استج) یک هفته ای بعد از مصاحبه دوم پذیرفته های داوطلبان در محل یا توسط نامه در دسترس است. ورود به کنسرواتوار طرای شرط سنی است. http://www.ensad.fr/interface.php
مدرسه ملی عالی هنر دراماتیک (ESAD) در استراسبورگ	ویژگی ممتاز مدرسه عالی هنر دراماتیک در آن است که در آموزش های آن تئاتر ملی استراسبورگ (TNS) مشارکت دارد. ورود به مدرسه از طریق موفقیت در آزمون ورودی بسیار فشرده و رقابتی امکان پذیر است. به علاوه برای ورود به مدرسه شرط سنی نیز در نظر گرفته می شود. در چهار گرایش منطبق با چهار بخش مدرسه (بازی رزی) تکنیک های نمایش، طراحی صحنه لباس، کارگردانی / دراماتورژی) توسط یک کنکور خاص هر بخش انجام می شود که هر سه سال دو نوبت برگزار می شود. در نتیجه کنکور ورودی یک دسته ده تا دوازده نفری هنرجوی بازیگری، چهار تا پنج نفری هنرجوی رزی، دو تا سه نفری هنرجوی طراحی صحنه، دو تا سه نفری هنرجوی کارگردانی یا دراماتورژی گزینش می شوند. فرآیند انتخاب در چندین مرحله صورت می گیرد. اولین مرحله گزینش برای بخش بازیگری از طریق مصاحبه برای طراحی صحنه لباس از طریق بررسی پرونده داوطلب برای بخش رزی / تکنیک های نمایش، و برای بخش کارگردانی / دراماتورژی از طریق بررسی پرونده داوطلب و انجام مصاحبه است. http://tms.fr/ecole-superieure-art-dramatique.html
مدرسه عالی هنرها و تکنیک های تئاتر (ESATT) لیون	در این مدرسه، علاوه بر آموزش های فنی و بازیگری برخی از رشته های فنی مربوط به هنرهای نمایشی مثل طراحی لباس، صحنه نور و صدا نیز آموزش داده می شود. دارندگان دبلیوم متوسطه که یک دوره آموزش دبلیوم دانشگاهی دو ساله را طی کرده و کمتر از بیست و پنج سال داشته باشند می توانند در کنکور ورودی این مدرسه شرکت کنند. البته تخطی از قاعده فوق فر مورد داوطلبانی که قبلا یک فعالیت تئاتری دولتی داشته اند، قابل بررسی است. در این مدرسه نیز گزینش در دو مرحله صورت می گیرد. و از بین حدود هزار داوطلب فقط سی نفر پذیرفته می شوند. http://www.ensatt.fr

مدارس عمومی

نام مدرسه	معرفی مدرسه و نشانی اینترنتی آن
مدرسه عالی هنر دراماتیک شهر پاریس	این مدرسه بر اساس کنکور روی داوطلبان ساکن شهر پاریس که یک آموزش مقدماتی هنر دراماتیک دیده باشند باز است. داوطلبان ورود باستانی بین هجده تا بیست و هفت سال داشته باشند و حداقل یک آموزش مقدماتی یک ساله را یا در مدارس پذیرفته شده یا یک کارگاه خصوصی معتبر طی کرده باشند. http://www.cors.fr/portal/Education/Portail.aspx?page_id=1947&document_type_id=5&document_id=1135&portail_id=6396
مدرسه تئاتر ملی بروتاین (Bretagne)	این مدرسه هر سه سال یک بار حدود پانزده هنرجو برای یک دوره آموزشی سه ساله هنرجو می پذیرد. برای ورود به این مدرسه باستانی بین هجده تا بیست و شش سال داشته باشند. هنرجویان شاگردان به طیر کامل به خانواده تئاتری می پیوندند و در تولید و اجرای نمایش ها مشارکت می کنند.
مدرسه استانی بازیگران کن (L'École régionale d'acteurs کن Cannes de Cannes)	داوطلبان ورود به این مدرسه باستانی بین سن هجده تا بیست و پنج سال داشته باشند. طول دوران تحصیل در این مدرسه سه سال بوده و در طول آن هنرجویان وضعیت کارآموزان دوره های آموزشی های حرفه ای بدون حقوق را دارند. http://www.eras-cannes.fr/site.php
مدرسه مرکز دراماتیک ملی سنت ایتین (Saint-Étienne)	سن مجاز برای ورود به این مدرسه بین هجده تا بیست و پنج سال است و آموزش در آن سه سال طول می کشد. مدرسه با ترتیب دادن نمایش های با حضور حرفه ای ها در ارائه شاگردانی می گویند.

مدارس آموزش هنرهای سیرک

نام مدرسه	نشانی
مدرسه ملی سیرک و وسنی دو بوا (Crosby-Sous-Bouas)	آموزش های این مدرسه برای تربیت هنرمندان مورد نیاز هنرهای سیرک طراحی شده است. ورود به مدرسه از طریق کنکور به روی دارندگان دبلیوم تحصیلات متوسطه که بین شانزده تا بیست و سه سال دارند امکان پذیر است. داوطلبان باستانی از شرایط فیزیکی خوب برخوردار باشند و همچنین یک آموزش اولیه در زمینه آکروبات، بازیگری و رقص دیده باشند. دوره آموزش در این مدرسه دو سال طول می کشد و منجر به اخذ گواهینامه هنری فنون سیرک (BATIC) می شود که معادل دبلیوم تحصیلات متوسطه است. http://www.enac.com/
مدرسه ملی عالی سیرک شالون (Châlons)	ورود به مدرسه از طریق قبولی در کنکور به روی تمام دارندگان دبلیوم متوسطه که قبلا در یکی از شاخه های سیرک یک آموزش اولیه دیده باشند امکان پذیر است. http://www.cnacl.fr/page_accueil.php?acc=111
مدرسه انی فراتلی (Annie Fratellini)	این مدرسه یکی از مؤسسات خصوصی تحت حمایت وزارت فرهنگ است. داوطلبان ورود به مدرسه باستانی بین شانزده تا بیست و شش سال بوده و دارای دبلیوم تحصیلات متوسطه باشند. طول مدت تحصیل در مدرسه سه سال بوده و طی آن هنرجویان بازیگری، رقص، آکروبات و هنرهای از این دست را می آموزند. http://www.academie-fratellini.com/

پی نوشت:

- در مواردی که به نظام آموزشی تئاتر در فرانسه ارجاع داده می شود، لطفاً برای توضیحات بیشتر به بخش دوم مقاله رجوع کنید.
- Le baccalauréat général: série littéraire (Bac L).
- LMD.
- با توجه به اینکه یک دوره یک ساله لیسانس هم تحت عنوان لیسانس حرفه ای وجود دارد (نگاه کنید به ادامه مقاله) از لیسانس سه ساله تحت عنوان لیسانس ال. ام. د نامبرده می شود.
- Master.
- منظور در مورد کسائی است که در نظام قبلی تحصیل کرده اند یا خصوصا دانشجویان خارجی که در نظام های آموزشی متفاوتی تحصیل کرده اند مثلا در مورد دانشجویان ایرانی، با توجه به اینکه دوره آموزشی لیسانس در ایران چهار سال است، گاهی می توان با ارائه مدرک و خصوصا سابقه کار و غیره از معافیت مستر یک بهره مند شد. طبعاً در این مورد باستانی بتوان نظر و موافقت کمیته گزینش را جلب کرد.
- Diplôme d'études approfondies (DEA)
- Diplôme d'études supérieures spécialisées (DESS)
- Ecole doctorale
- DEUST
- Diplôme d'études universitaires scientifiques et techniques (DEUST)
- Professionnelle
- Bordeaux
- Motpellier
- Le diplôme de technicien des métiers du spectacle (DTMS)
- Diplôme des métiers d'art (DMA)
- Capitole
- Rouen
- Centre national des arts du cirque (CNAC)
۲۰. وظیفه فدراسیون فرانسوی مدارس سیرک توسعه آموزش های مربوط به هنرهای سیرک و هماهنگ سازی امور آموزشی مراکز ارائه این آموزش هاست. در این چارچوب، فدراسیون یک برجسب کیفیت طراحی کرده و به مدارس سیرک خصوصی واجد شرایط اعطاء می کند. این مدارس خصوصی باستانی در هر حوزه آموزشی با حداقل ملاک های ضروری پیش بینی شده منطبق باشند. برای آشنایی بیشتر با این فدراسیون می توانید به نشانی اینترنتی آن www.ffec.com مراجعه نمایید.
- L'école nationale supérieure du cirque
- Professionnalisation
- Centre de formation professionnelle des techniciens du spectacle (CPTS)
- LE GRETA des arts appliqués
- AGECIF